

Presă și informare

Curtea de Justiție a Uniunii Europene
COMUNICAT DE PRESĂ nr. 26 /18
Luxemburg, 6 martie 2018

Hotărârea în cauza C-284/16
Slowakische Republik/Achmea BV

Clauza de arbitraj inclusă în acordul încheiat între Țările de Jos și Slovacia privind protecția investițiilor nu este compatibilă cu dreptul Uniunii

Această clauză sustrage de la mecanismul de control jurisdicțional al dreptului Uniunii litigiile care pot privi aplicarea sau interpretarea acestui drept

În 1991, fosta Cehoslovacie și Țările de Jos au încheiat un acord privind promovarea și protecția investițiilor¹ (denumit în continuare „TBI”²). TBI prevede că diferendele dintre un stat contractant și un investitor din celălalt stat contractant trebuie să fie soluționate pe cale amiabilă sau, în caz contrar, în fața unui tribunal arbitral.

Ca urmare a dizolvării Cehoslovaciei în 1993, Slovacia a succedat în drepturile și în obligațiile acestei țări care decurg din TBI.

În 2004, Slovacia și-a deschis piața asigurărilor de sănătate pentru investitorii privați. Achmea, o întreprindere care face parte dintr-un grup de asigurări neerlandez, a înființat atunci în Slovacia o filială în scopul de a oferi asigurări private de sănătate în acest stat. În 2006 însă, Slovacia a revenit în parte asupra liberalizării pieței asigurărilor de sănătate și a interzis, printre altele, distribuirea profitului obținut din activitățile de asigurări de sănătate.

În 2008, Achmea a inițiat împotriva Slovaciei o procedură arbitrală în temeiul TBI, pentru motivul că interdicția amintită era contrară acestui acord și că această măsură îi cauzase un prejudiciu financiar. În 2012, tribunalul arbitral a constatat că Slovacia încălcase efectiv TBI și a obligat-o să îi plătească societății Achmea despăgubiri în cuantum de aproximativ 22,1 milioane de euro.

Slovacia a introdus atunci la instanțele germane³ o acțiune în anulare împotriva acestei hotărâri a tribunalului arbitral. În opinia Slovaciei, clauza de arbitraj cuprinsă în TBI este contrară mai multor dispoziții ale Tratatului FUE⁴.

Sesizată în cauză în recurs, Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania) întreabă Curtea de Justiție dacă clauza de arbitraj contestată de Slovacia este compatibilă cu Tratatul FUE.

Republica Cehă, Estonia, Grecia, Spania, Italia, Cipru, Letonia, Ungaria, Polonia, România și Comisia Europeană au prezentat observații în susținerea argumentației Slovaciei, în timp ce Germania, Franța, Țările de Jos, Austria și Finlanda afirmă că clauza în litigiu și, de manieră mai generală, clauzele de tip similar utilizate în mod curent în cele 196 de TBI aflate în prezent în vigoare între statele membre ale UE sunt valide.

Prin hotărârea pronunțată astăzi, Curtea constată mai întâi că, potrivit TBI, tribunalul arbitral constituit în conformitate cu acest acord este chemat să se pronunțe ținând seama în special

¹ Acordul privind promovarea și protecția reciprocă a investițiilor între Regatul Țărilor de Jos și Republica Federală Cehă și Slovacă.

² Tratat bilateral de investiții.

³ Întrucât locul arbitrajului se află la Frankfurt am Main (Germania), instanțele germane au competența de a verifica legalitatea deciziei arbitrale.

⁴ Este vorba despre articolele 18, 267 și 344 TFUE.

dreptul în vigoare al statului contractant vizat de diferendul în cauză, precum și de orice acord pertinent între statele contractante.

Or, ținând seama de caracteristicile dreptului Uniunii, precum autonomia sa față de drepturile naționale și față de dreptul internațional, supremația sa în raport cu drepturile naționale, precum și efectul direct al unei întregi serii de dispoziții ale acestuia asupra cetățenilor Uniunii și statelor membre, acest drept, pe de o parte, face parte din dreptul în vigoare în toate statele membre și, pe de altă parte, izvorăște dintr-un acord internațional încheiat de aceste state. În consecință, **tribunalul arbitral în discuție poate, în acest dublu temei, să fie chemat să interpreteze sau chiar să aplice dreptul Uniunii** și, în special, dispozițiile privind libertatea de stabilire și libera circulație a capitalurilor.

În continuare, Curtea arată că tribunalul arbitral în discuție derogă de la competența instanțelor slovace și neerlandeze, astfel că nu face parte nici din sistemul jurisdicțional din Slovacia, nici din cel din Țările de Jos. Rezultă că **acest tribunal arbitral nu poate să fie calificat instanță „dintr-un stat membru”**, în sensul articolului 267 TFUE referitor la procedura preliminară și, prin urmare, **nu este abilitat să sesizeze Curtea cu titlu preliminar.**

În ceea ce privește problema dacă hotărârea pronunțată de tribunalul arbitral este supusă controlului unei instanțe dintr-un stat membru care ar putea să sesizeze Curtea cu chestiuni de drept al Uniunii legate de un diferend examinat de tribunal, Curtea constată că, în temeiul TBI, hotărârea tribunalului este definitivă. În plus, tribunalul își stabilește propriul regulament de procedură și, în special, își alege el însuși sediul și, în consecință, dreptul aplicabil procedurii care guvernează controlul jurisdicțional al validității hotărârii pe care a pronunțat-o.

Cu privire la acest din urmă aspect, Curtea arată că **un asemenea control jurisdicțional nu poate fi exercitat de instanța națională în cauză decât în măsura în care dreptul național îi permite acest lucru**, condiție care nu este pe deplin îndeplinită în speță, întrucât dreptul german nu prevede decât un control jurisdicțional limitat în acest domeniu. În această privință, Curtea subliniază că, deși controlul hotărârilor arbitrale exercitat de instanțele statelor membre poate, în anumite condiții, să prezinte în mod legitim un caracter limitat în cadrul unei proceduri de arbitraj comercial⁵, **această regulă nu poate fi transpusă în cazul procedurii de arbitraj vizate în speță.** Astfel, în timp ce prima procedură își are originea în autonomia de voință a părților în cauză, a doua rezultă dintr-un tratat prin care unele state membre consimt să scoată de sub competența propriilor instanțe - și, prin urmare, din sistemul de căi de atac jurisdicționale pe care Tratatul UE⁶ le impune să îl stabilească în domeniile reglementate de dreptul Uniunii - litigii care pot privi aplicarea sau interpretarea acestui drept.

Pentru aceste motive, Curtea consideră că, **prin încheierea TBI, Slovacia și Țările de Jos au instituit un mecanism de soluționare a diferendelor care nu este apt să asigure că litigiile menționate vor fi soluționate de o instanță care să facă parte din sistemul jurisdicțional al Uniunii, în condițiile în care numai o asemenea instanță are posibilitatea de a garanta deplina eficacitate a dreptului Uniunii.**

În aceste condiții, Curtea conchide că **clauza de arbitraj conținută în TBI aduce atingere autonomiei dreptului Uniunii și, prin urmare, nu este compatibilă cu acesta.**

MENȚIUNE: Trimiterea preliminară permite instanțelor din statele membre ca, în cadrul unui litigiu cu care sunt sesizate, să adreseze Curții întrebări cu privire la interpretarea dreptului Uniunii sau la validitatea unui act al Uniunii. Curtea nu soluționează litigiul național. Instanța națională are obligația de a soluționa cauza conform deciziei Curții. Această decizie este obligatorie, în egală măsură, pentru celelalte instanțe naționale care sunt sesizate cu o problemă similară.

⁵ Hotărârea din 1 iunie 1999, Eco Swiss ([C-126/97](#)), precum și Hotărârea din 26 octombrie 2006, Mostaza Claro ([C-168/05](#)).

⁶ Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

Document neoficial, destinat presei, care nu angajează răspunderea Curții de Justiție.

[Textul integral](#) al hotărârii se publică pe site-ul CURIA în ziua pronunțării.

Persoana de contact pentru presă: Nancho Nanchev ☎ (+352) 4303 4293

Imagini de la pronunțarea hotărârii sunt disponibile pe „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106